

Nghiên cứu vấn đề về quản trị và tổ chức lễ hội “Đền Kỳ Cùng-Tà Phủ” ở Lạng Sơn phục vụ giảng dạy môn Tổng quan sự kiện và lễ hội

Đỗ Quốc Hùng*

*ThS. Trường Đại học Hùng Vương, Phú Thọ

Received: 26/02/2024; Accepted: 06/03/2024; Published: 15/03/2024

Abstract: *Kỳ Cùng - Ta Phu Temple Festival is a festival that has attracted many participants for many years. The management and organization of the festival has been maintained and implemented well by many participating parties such as central state management, local authorities, festival organizers, etc. This research is practical materials for teaching event and festival management subjects.*

Keywords: *Festival; Festival management; To celebrate; Lang Son.*

1. Đặt vấn đề

Cùng với sự phát triển của nền kinh tế, khoa học... dịch vụ tổ chức sự kiện, lễ hội đã có những bước phát triển đáng kể ở Việt Nam. Tuy nhiên, các tài liệu hướng dẫn về tổ chức, quản trị sự kiện, chưa được hệ thống, chưa tiếp cận với sự phát triển của tổ chức sự kiện trên thế giới cũng như những đặc thù riêng ở Việt Nam. Vì vậy, việc nghiên cứu thực tiễn về quản trị sự kiện lễ hội ở Việt Nam phục vụ cho việc dạy học môn quản trị sự kiện & lễ hội rất cần thiết

Lễ hội Đền Kỳ Cùng - Tà Phủ là lễ hội truyền thống trên địa bàn thành phố Lạng Sơn, một trong những sự kiện văn hóa ý nghĩa bậc nhất ở Lạng Sơn. Vì vậy, tác giả chọn lễ hội này để nghiên cứu thực tiễn về quản trị lễ hội.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm lễ hội và các khái niệm liên quan

Sự kiện là các hoạt động có chủ đích, xảy ra tại một địa điểm và một thời gian nhất định, nhằm truyền tải thông điệp và nội dung của chương trình đó đến các đối tượng tham gia [1].

Quản trị là tiến trình hoạch định, tổ chức, lãnh đạo và kiểm soát những hoạt động của các thành viên trong tổ chức và sử dụng tất cả các nguồn lực khác của tổ chức nhằm đạt được mục tiêu đề ra.

Lễ hội là tập hợp các yếu tố và hoạt động văn hóa đặc trưng của cộng đồng, xoay quanh một trục ý nghĩa, tôn vinh và quảng bá cho những tác giả nhất định. Hay nói cách khác: “*Lễ hội là một hoạt động được tổ chức để thực hiện những nghi lễ nhằm tôn vinh thần linh, tôn giáo hay kỉ niệm những sự kiện chính trị, văn hóa, xã hội có tính chất thiêng liêng của một cộng đồng xã hội, diễn ra trong một không*

gian và thời gian cụ thể”[3]

Quản lý Nhà nước đối với hoạt động lễ hội và sự kiện: là việc sử dụng các công cụ quản lý như chính sách, luật pháp, bộ máy và các nguồn lực, để kiểm soát hay can thiệp và các hoạt động lễ hội và sự kiện, nhằm duy trì hệ thống chính sách và luật pháp hiện hành có liên quan do nhà nước ban hành. Cụ thể trong ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch là Quy chế tổ chức lễ hội.

Quản trị lễ hội là toàn bộ quá trình vận dụng chủ trương, chính sách kết hợp với mục tiêu lễ hội để thiết kế, đưa các quyết định về các nội dung tổ chức và sự phối hợp bên tham gia lễ hội.

Tổ chức lễ hội và sự kiện là sự huy động, sự tổ chức và điều hành các nguồn lực nhằm tạo ra một sản phẩm lễ hội và sự kiện đáp ứng các mục tiêu đã xác định của tổ chức có tư cách pháp nhân sở hữu sự kiện. [2]

2.2. Quản trị tổ chức lễ hội Tà Phủ- Kỳ Cùng, Lạng Sơn

2.2.1. Vấn đề tổ chức: Các bên tham gia và tổ chức lễ hội

* **Các cấp quản lý:** Các cấp Trung ương và các cấp địa phương ra nhiều văn bản chỉ đạo việc phát triển du lịch, quản trị tổ chức lễ hội nói chung và quản lý tổ chức lễ hội Tà Phủ - Kỳ Cùng nói riêng:

- Cấp Trung ương, sở ban ngành: Nghị quyết số 128-NQ/CP ngày 11/10/2021 của Chính phủ ban hành quy định tạm thời “Thích ứng an toàn, linh hoạt, kiểm soát hiệu quả dịch COVID-19”; Công văn số 79/ VHCS-NSVH Ngày 16/02/2022 của Cục Văn hoá cơ sở Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch về việc tăng cường công tác quản lý, tổ chức lễ hội năm

2022.

- Cấp địa phương: Tỉnh ủy-UBND tỉnh Lạng Sơn, Thành ủy- UBND thành Phố Lạng Sơn, Đảng ủy-UBND, HĐND phường Vĩnh Trại, Đảng ủy-UBND, HĐND phường Hoàng Văn Thụ:

Quyết định số 825/QĐ - UBND ngày 19/4/2021 của Ủy ban nhân dân tỉnh về việc phê duyệt “Đề án phát triển du lịch trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn đến năm 2030”;

Quyết định số 3570/QĐ - UBND ngày 05/9/2019 của Ủy ban nhân dân thành phố Lạng Sơn về việc phê duyệt “Đề án phát triển du lịch thành phố Lạng Sơn đến năm 2030, tầm nhìn 2045”;

Thường vụ đảng ủy UBND tỉnh Lạng Sơn đã có chỉ đạo sâu sát đến từng xã phường, ban quản lý, ban tổ chức lễ hội, linh hoạt, thích ứng dựa trên tình hình thực tế tại thời điểm tổ chức lễ hội. Tỉnh ủy-UBND Tỉnh Lạng Sơn, Thành ủy-UBND Tp. Lạng Sơn, Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch, Trung tâm Xúc tiến Du lịch tỉnh Lạng Sơn, Ban quản lý di tích Kỳ Cùng – Tả Phũ là đơn vị chỉ đạo công tác tổ chức, chuẩn bị trước và sau lễ hội.

*** Các bên tham gia tổ chức Lễ hội:** Các lực lượng tham gia tổ chức lễ hội trực tiếp với các nhiệm vụ khác nhau: Các thành viên trong Ban chỉ đạo, Ban tổ chức lễ hội đại diện cho chính quyền địa phương; Công an; Bảo vệ dân phố, dân quân; Tình nguyện viên đoàn viên thanh niên; Cán bộ y tế.

*** Người nhân dân địa phương và khách thập phương đi Lễ hội** là thành phần chính và đông đảo nhất tham gia lễ hội.

2.2.2. Vấn đề quản trị

*** Các nội dung trọng tâm quản trị trong Lễ hội gồm 2 phần:** Phần Lễ (Tổ chức các nghi thức tế lễ, rước kiệu,...); Phần Hội (Trong suốt thời gian 6 ngày diễn ra lễ hội có rất nhiều các trò chơi dân gian sẽ được tổ chức như: cờ người, chọi chim, đẩy gậy, múa sư tử, hát giao duyên,... tất cả đã tạo nên một không khí vui tươi, nhộn nhịp của một vùng phố thị ngày đầu xuân.)

Theo nghi thức truyền thống, đúng giờ Ngọ ngày 22 tháng Giêng, Quan lớn Tuần Tranh được rước lên đền Tả Phũ - nơi thờ Tả Đô đốc Thân Công Tài trên phố chợ Kỳ Lừa, để làm lễ tạ ơn người đã giúp giải được nỗi oan khuất của đời mình, đến ngày 27 tháng Giêng lại rước về đền Kỳ Cùng.

Đoàn rước kiệu gồm các thanh thiếu niên, mang theo đỉnh hương trầm với đội múa rồng, múa sư tử vây xung quanh. Những thanh thiếu niên tham gia rước kiệu này thường là những trai tráng, khỏe mạnh,

mặc trang phục lông lầy và được gọi với cái tên là “Đông Nam”, những người khiêng đỉnh hương thì được gọi là “Đông Từ”.

Ngoài ra, trong đoàn rước kiệu còn đặc biệt có thêm đoàn các thanh đồng, mặc trang phục tượng trưng các nhân vật trong tín ngưỡng thờ Mẫu của dân gian xưa. Người dân hai bên đường dựng rạp, sắm bày các mâm lễ, sản vật bày trước cửa nhà dâng cúng các vị thần linh, tiên hiền khi kiệu rước qua... để cầu mong một năm mưa thuận gió hòa, tài lộc cho gia chủ.

*** Quản trị về công tác giám sát, công tác trật tự an ninh và an toàn xã hội**

Để lễ hội diễn ra thành công, bảo đảm an toàn cho người dân và du khách, UBND thành phố đã huy động tối đa lực lượng gồm: công an, đoàn viên thanh niên, bảo vệ dân phố, nhân viên y tế... thường trực để đảm bảo an ninh trật tự, hướng dẫn du khách thực hiện các biện pháp đảm bảo an ninh an toàn, phòng chống cháy nổ, phòng dịch bệnh.

Trước khi diễn ra lễ hội, bộ phận an ninh trật tự của Ban quản lý đã tổ chức khảo sát nắm tình hình, xây dựng phương án kế hoạch, nhằm làm tốt nhiệm vụ được giao. Tại thời gian diễn ra ngày hội, đặc biệt là hai ngày cao điểm 22 và 27 tháng Giêng là hai ngày diễn ra lễ rước chính, thu hút đông đảo người dân và du khách, lực lượng công an phối hợp cùng các lực lượng khác, thành lập các tổ công tác phân bố khắp khu vực và tuyến đường diễn ra lễ hội, tiến hành phân luồng, điều tiết giao thông, tránh tình trạng ùn tắc và xảy ra tai nạn; tổ chức trinh sát nắm tình hình, xử lý kịp thời các trường hợp gây mất an ninh trật tự, ngăn chặn triệt để nạn móc túi, cướp giật, lừa đảo, hành khất, đảm bảo an toàn cho du khách, đồng thời nghiêm cấm các hộ kinh doanh gây mất an ninh trật tự tại khu vực thờ tự, kiên quyết không để số đối tượng lưu manh hoạt động, giúp nhân dân đến du Xuân được an toàn.

Bên cạnh đó, tại hai đền và dọc tuyến đường diễn ra lễ hội, Ban quản lý liên tục phát những đoạn thu khuyến cáo người dân về an ninh trật tự, phòng chống cháy nổ, cướp giật, lừa đảo và đặc biệt là thực hiện nghiêm công tác phòng chống các dịch bệnh.

*** Quản trị bảo vệ môi trường**

Do tính chất sinh hoạt văn hóa đông người với nhiều thành phần, tầng lớp khác nhau nên dọc trên các tuyến phố đi từ Đền Kỳ Cùng – sang Tả Phũ thường là tụ điểm và có nguy cơ cao gây ô nhiễm môi trường. Một Lễ hội được tổ chức tốt là phát triển đi đôi với bảo vệ tốt môi trường xung quanh, giữ gìn

cảnh quan sinh thái, đảm bảo phát triển bền vững. Bảo vệ môi trường tốt không chỉ thể hiện trong thời gian diễn ra lễ hội (*không xả rác bừa bãi, không xâm hại thiên nhiên, gây mất vệ sinh, ô nhiễm môi trường...*), mà còn được duy trì trong quá trình chung sống hài hòa với tự nhiên, giữ gìn cảnh quan môi trường, hạn chế tác động tới thiên nhiên trong quá trình diễn ra Lễ hội. Bên cạnh đó, lễ hội cũng là nơi dễ dẫn đến các vấn đề về vệ sinh, an toàn thực phẩm, rất cần tới công tác kiểm tra, giám sát vệ sinh và y tế... Do vậy, quản trị vấn đề bảo vệ môi trường trong dịp này là nội dung đặt ra cho các cán bộ quản lý của Sở văn hóa, thể thao và du lịch tỉnh Lạng Sơn.

****Quản trị về bảo vệ các di tích, cơ sở thờ tự, không gian tôn giáo, tín ngưỡng***

Lễ hội Đền Kỳ Cùng – Tả Phủ được công nhận là di sản văn hóa phi vật thể cấp quốc gia, nó thường tồn tại và gắn liền với các di sản văn hóa vật thể là các di tích, cơ sở thờ tự, các hiện vật, đồ thờ, không gian thiêng... Lễ hội Đền Kỳ Cùng - Tả Phủ được phục dựng lại từ năm 1991, sau khi khánh thành việc tôn tạo lại đền Kỳ Cùng, thì việc tổ chức phục dựng lại lễ hội cũng được tiến hành. Lễ hội được tổ chức thành công thường đi liền với việc trùng tu, tôn tạo, bảo vệ di tích tốt, cơ sở thờ tự khang trang, không bị bóp méo, biến dạng, công tác quản lý hiện vật, tài sản, đồ thờ tự tốt. Đây là nội dung quan trọng trong các hoạt động quản trị lễ hội. Việc quản trị đi đôi với trùng tu, tôn tạo một cách khoa học đồng thời phải gắn liền với quảng bá, tuyên truyền các giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể của các công trình văn hóa.

Qua quá trình khảo sát thực tế trước khi diễn ra Lễ hội thì cứ vào ngày mùng 1 âm lịch, 15 âm lịch thì “*Thủ Từ*” của hai đền Kỳ Cùng và Tả Phủ đều dọn dẹp, thắp hương lên hai vị quan lớn Tuần Tranh và Thân Công Thái.

Công tác chuẩn bị trước lễ hội thì đều được dọn dẹp lau chùi sạch sẽ các tượng, câu đối, hoành phi và bàn ghế được sắp xếp gọn gàng ngăn nắp chuẩn bị cho việc đón du khách thập phương trở về dự lễ hội.

Mỗi một đền sẽ có một “*Thủ từ*” để đảm nhiệm vai trò cai quản và trông nom Đền thuận cho việc hương khói, bảo vệ các tài sản quý giá như tượng đồng, hòm công đức...

2.3. Giải pháp và khuyến nghị

2.3.1. Với chính phủ, Bộ VHTTDL trong việc phát triển lễ hội Đền Kỳ Cùng - Tả Phủ, Lạng Sơn gắn liền phát triển du lịch

Xác định lễ hội Đền Kỳ Cùng - Tả Phủ của tỉnh Lạng Sơn là di sản văn hóa phi vật thể quốc gia, hoạt

động văn hóa tín ngưỡng dân gian truyền thống sinh động, trở thành điểm đến hấp dẫn của nhân dân trong tỉnh và khách thập phương dịp đầu năm.

Tiếp tục ban hành các quyết định hướng dẫn chi tiết thực hiện việc tổ chức thực hiện lễ hội Đền Kỳ Cùng - Tả Phủ trong giai đoạn dịch bệnh phức tạp và phổ biến như hiện nay.

2.3.2. Với các cấp chính quyền tỉnh

Tăng cường, đẩy mạnh việc ứng dụng các thành tựu khoa học kỹ thuật, giao lưu, hợp tác trong với các địa phương trong và ngoài nước trong hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa dân tộc.

Tăng cường hợp tác với các doanh nghiệp lữ hành để quảng bá về lễ hội Kỳ Cùng - Tả Phủ đến với nhân dân trong cả nước và khách du lịch quốc tế theo các chương trình du lịch.

Xây dựng các phương án cụ thể giúp quản lý, phòng và hỗ trợ du khách trong đại dịch để du khách yên tâm tham gia lễ hội.

2.3.3. Với ban quản lý di tích, BTC lễ hội

Tăng cường công tác nâng cao năng lực tổ chức và quản lý lễ hội của toàn thể các cán bộ quản lý di tích và BTC lễ hội.

Xây dựng kịch bản các phương án tổ chức lễ hội linh hoạt, phù hợp với tình hình dịch bệnh đảm bảo an toàn, hiệu quả.

2.3.4. Với nhân dân địa phương và khách hành hương (du lịch) thập phương

Tuân thủ các nội quy, quy định khi tham gia lễ hội để bảo tồn giá trị lễ hội của địa phương.

Tuân thủ nghiêm ngặt các quy tắc phòng dịch theo đúng yêu cầu của ban quản lý lễ hội.

3. Kết luận

Môn học quản trị lễ hội, sự kiện rất cần những kiến thức thực tế để hiện thực hóa nội dung lý thuyết. Lễ hội Kỳ Cùng – Tả phủ là nét đặc biệt của cộng đồng các dân tộc trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn. Nghiên cứu Lễ hội này tạo cho người học được trải nghiệm, được tiếp thu và hình thành kiến thức hoàn thành mục tiêu môn học.

Tài liệu tham khảo

1. Trịnh Lê Anh (2016), *Đề cương bài giảng Tổng quan sự kiện*, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Hà Nội.
2. Cao Đức Hải (2014), *Quản lý lễ hội và sự kiện*, Nxb. Lao động, Hà Nội.
3. Nguyễn Phạm Hùng (2021), *Văn hóa du lịch*, Nxb. ĐHQGHN, Hà Nội.
4. Hoàng Phê, *Từ điển Tiếng Việt*, Nxb. Giáo dục, 2002